

SKY 103 İKTİSAT I TEMEL KAVRAMLAR

Doç.Dr.Gülbiye Yenimahalleli Yaşar

Ekonomi

Toplumların sınırlı kaynakları sınırsız isteklerin karşılanmasında nasıl kullandıklarını inceleyen bir sosyal bilim dalıdır (Robbins, 1932).

İstekler

- Karşılanmadığı zaman acı ve üzüntü, karşılandığı zaman zevk ve haz veren duygulardır (Ünsal, 2001:5).
 - **İktisadi istekler**
 - Mallar ve hizmetler kullanılarak karşılanabilen isteklerdir. Sınırsızdırlar ve tekrarlanırlar.
 - Zorunlu istekler (giyinme, beslenme, barınma vb)
 - Kültürel istekler (tiyatroya gitmek vb)
 - **İktisadi olmayan istekler**
 - Mallar ve hizmetler kullanılarak karşılanamayan isteklerdir. Akıllı olmak gibi.

Mallar ve hizmetler

- İstekleri karşılamaya yarayan nesnelerdir.
- Aralarındaki en önemli fark, hizmetlerin üretildikleri anda tüketilmeleri, depolanamamalarıdır.
- Tersi belirtilmedikçe mallar kavramı hizmetleri de içermektedir.

Mallar

- Serbest mallar
- İktisadi mallar
 - Tamamlayıcı mallar
 - İkame edici mallar

 - Tüketim malları
 - Dayanıklı tüketim malları
 - Dayanıksız tüketim malları
 - Üretim malları
 - Yatırım malları
 - Ara mallar

Tüketim ve Üretim

- Malların isteklerin karşılanmasında doğrudan doğruya kullanılmasına tüketim denir.
- Malların istekleri karşılama özelliğine fayda, fayda yaratma faaliyetine ise üretim denir.
 - Şekil faydası
 - Mekan faydası
 - Zaman faydası

Fırsat maliyeti

- Kaynakların sınırlı, isteklerin sonsuz oluşu “**fırsat maliyeti**” kavramını doğurmaktadır.
- **Fırsat maliyeti (alternatif maliyet – vazgeçme maliyeti)**, bir şeyi elde etmek için vazgeçilen en iyi alternatif olarak tanımlanmaktadır.
- İktisadi hayatta alınan her kararın – yapılan her seçimin mutlaka bir fırsat maliyeti bulunmaktadır.
- Kişilerin zamanları ve paraları sınırlı olduğundan fırsat maliyeti aslında özel hayatın da ayrılmaz bir parçasıdır.

Kaynaklar (Üretim araçları)

Üretim faaliyetinde kullanılan unsurlardır (Ünsal, 2001:8).

- Doğal kaynaklar/Toprak (rant)
- Sermaye (faiz)
- Emek (ücret)
- Müteşebbis/girişimci (kar)

Rant, faiz, ücret ve kar gelirleri bulunmaktadır.

Ekonominin 3 temel sorusu/hedefi

- Hangi mallar, ne kadar üretilecek?
 - Silah mı? İlaç mı?
- Nasıl üretilecek?
 - Emek yoğun mu? Sermaye/teknoloji yoğun mu?
- Kimler için üretilecek?
 - Üretilen mallar kişiler arasında nasıl bölüşürülecek?

Ekonominin diđer soruları/hedefleri

- Tam istihdam sađlanıyor mu?
- Ekonomi büyüyor mu?
- Kaynaklar etkin olarak kullanılıyor mu?
 - Dađılda etkinlik
 - Doğru mallar/tüketicilerin istediđi mallar üretiliyor mu?
 - Üretimde etkinlik
 - Doğru biçimde/en düşük maliyetle üretiliyor mu?
 - Bölüşümde etkinlik
 - Üretilen mallar en fazla fayda elde edebilecek kişiler tarafından kullanılıyor mu?

Pozitif ve Normatif Ekonomi

- **Pozitif Ekonomi**
 - İktisadi olaylar ve davranışlar, nedir, ne olmaktadır, nasıl olmaktadır bakış açısı ile incelenir.
- **Normatif Ekonomi:**
 - İktisadi olaylar ve davranışlar, ne olmalıdır, ne olması daha iyidir bakış açısından incelenir.

Mikro ve Makro Ekonomi

- Mikro ekonomi/iktisat:
 - İktisadi mesele ve etkinlik üzerinde durur. Ne üretilecek, nasıl üretilecek, kimler için üretilecek, dağılımda- üretimde-bölüşümde etkinlik var mı, sorularına yanıt arar.
- Makro ekonomi/iktisat:
 - Kaynaklar tam olarak kullanılıyor mu ve büyüyor mu soruları ile ilgilenir. İşsizlik, enflasyon ve büyümenin belirleyicilerini inceler.

KAYNAKLAR

- M.Erdal Ünsal, **İktisada Giriş**, İmaj Yayınevi, Ankara, 2007.
- Cahit Talas, **Ekonomik Sistemler**, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.
- Jim Stanford, **Herkes İçin İktisat**, Yordam Kitap, 2009.